

Kölcsey Ferenc Hymnusa a végeken

Jeles napjaink sorában kiemelkedő helye van a magyar kultúra napjának, amely nemzeti identitásunkat erősíti. 1989 óta minden évben január 22-én emlékezünk meg évezredes hagyományainkról, nemzetünk tárgyi és szellemi értékeiről. Nemzeti himnuszunk születésnapja január 22. Kölcsey Ferenc 1823-ban ezen a napon tisztázta le, fejezte be Csekén a *Himnusz* kéziratát. Azt a verset, amely egymagában is örökre megőrizte volna a nevét, ha semmi mást nem írt volna, hiszen kivételes erővel sűríti össze történelmünk évszázadait, és vet fel nemzeti sorskérdéseket. (1823 más szempontból is kiemelkedően fontos esztendő a magyar irodalom számára, hiszen ekkor született Petőfi Sándor és Madách Imre.)

A *Himnusz* 1828-ban az *Auróra* című almanachban jelent meg először, ekkor még az alcíme nélkül, de 1832-ben, Kölcsey első kötetében már az eredeti megfogalmazásban olvasható a cím: *Hymnus a Magyar nép zivataros századaiból*.

1844-ben, Kölcsey halála után hat évvel, a Nemzeti Színház pályázatot hirdetett a költemény megzenésítésére, amelyet Erkel Ferenc, a Nemzeti Színház karmestere nyert meg. A megzenésített változatot 1844. július 2-án mutatták be a Nemzeti Színházban a zeneszerző vezényletével.

Hivatalosan csak az 1949-es alkotmányt módosító 1989-i XXXI. törvény 36. paragrafusa iktatta nemzeti jelképeink sorába a *Himnusz*t. A 2012-től hatályos Alaptörvény kimondja, hogy Magyarország himnusa Kölcsey Ferenc *Himnusz* című költeménye Erkel Ferenc zenéjével.

Kölcsey Ferenc a verseit külön lapokra írta, és kéziratcsomagokban gyűjtötte. A *Hymnus*t tartalmazó kéziratcsomag az 1830-as évek végén eltűnt, és több mint százéves lappangás után 1946-ban került az Országos Széchényi Könyvtár tulajdonába. A nyilvánosság sokáig nem tudta tehát, hogy létezik-e a kézirat. Ennek az volt az oka, hogy a kéziratok nagy része Kölcsey unokaöccsére, Kölcsey Kálmánra maradt, az ő édesanyja, Szuhányi Josephine, Kölcsey fivérének özvegyen maradt felesége, és Szemere Pál, a költő barátja és írotársa viselték gondját a kéziratnak, amely a családban öröklődött tovább.

Az Országos Széchényi Könyvtár a kéziratárban a legféltettebb nemzeti kincsei között (pl. *Halotti beszéd és könyörgés*, *Ómagyar Mária-siralom*, *Jókai-kódex*, *Balassa-kódex*) őrzi a

Himnusz kéziratát. A kétlapos kézirat érdekessége, hogy egy hosszabb égésnyom látható rajta, amely valószínűleg savas tintából származik. Nem tudni, miért, mikor kerülhetett a kézira, de az biztos, hogy nem Kölcsey tollából való.

Kölcsey Ferenc verse a polgári értelemben vett nemzeté válásunk idején keletkezett. Az idők folyamán nemzeti önazonosságunkat, összetartozásunkat kifejező első számú közösségi énekünké vált. A költő egy középkori prédikátor szerepéből szólva könyörög Istenhez kegyelemért népe számára. Olyan történeti nézőpontot hoz létre, amelyben a különböző korok közös problémájává válik a nemzeti lét és az értékörző, értékteremtő közösség kérdése. A múlt és a jelen szembesítésével, a pusztulást idéző nagy erejű romantikus képekkel érzékelteti a költő, hogy a bűnhődés egyben bűnbocsánat lehetősége is, és megteremti az Isten kegyelmébe való visszatérés lehetőségét. A vers végső soron erősít, biztat, a haza iránti hűségre tanít.

A nemzeti könyvtár hagyományteremtő szándékkal immár második alkalommal állította ki egy hazai vidéki városban az ország legféltettebb nemzeti kincseinek egyikét, Kölcsey Ferenc *Himnusz*ának eredeti kéziratát. 2015-ben Szécsényt, az idei évben pedig városunkat, Lenti érte ez a megtiszteltetés.

A kiállítás megnyitóján Horváth László, Lenti város polgármestere köszöntötte a jelenlévőket, majd Tüske László, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója beszéde következett: „Az Országos Széchényi Könyvtár a magyar nemzeti könyvtár. Mint ilyen, gyűjti, feldolgozza, őrzi és az olvasók rendelkezésére bocsátja a magyar művelődéstörténet dokumentumait. Több mint két évszázados története során összesen több mint 12 millió könyvet, újságot, folyóiratot, térképet, fényképet és hanglemezt, képeslapot és plakátot, kódexet és modern kéziratot, hagyatékot gyűjtött össze. Az egyikben a Halotti Beszédet őrizte meg, a másik Mátyás könyvtárából származik, a harmadik a magyar bibliafordítások egyik korai darabja, a negyedik egy énekeskönyv. Ott van Kossuth hírlapja és mennyi költő és regényíró, tudós és újságíró munkája, verítéke. De ott van a Zalai Hírlap, a Singer varrógépet hirdető plakát, és a Szabad Európa Rádió magyar műsorfolyama, amelyből meghallgatható például az '56 október 23-tól november 4-ig tartó időszak eseményeit rögzítő hanganyag. 12 millió dokumentum, amelyek hozzáférhetőek, olvashatók akár távolról, digitális formában is. Mindezek a magyar művelődéstörténet egy-egy pillanatát rögzítik, hozzánk tartoznak, s ha magunk elé vesszük őket, önkéntelenül is belépünk nyelvünk és kultúránk történetébe, a mi történetünkbe. De nem csak a könyvtárban vagy távolról lehet olvasni és megismerni a gyűjtemény egyes darabjait. Vannak alkalmak, jeles napok, amikor egy-egy dokumentum vagy egész íráscsoport is különös érdeklődés tárgya lesz. Ilyen körülményt teremt számunkra a magyar kultúra napja. Az a nap, amelyen arra a napra emlékezünk, amikor Kölcsey Ferenc 1823. január 22-én saját kézírásával letisztította a Himnusz szövegét. El kell mondanom, s mindannyian tudják is talán, hogy ez a második alkalom, hogy a Himnusz eredeti kézírata elhagyja a nemzeti könyvtár épületét, hogy az ország egy másik közösségének mutathassuk be. 2015-ben Szécsény város kérésére hozzájuk vittük, s most Lenti város önkormányzata, a Városi Könyvtár, valamint a Turisztikai Egyesület kérésére immár Lenti városába hoztuk. Köszönjük a meghívást és köszönjük a Kölcsey-leszármazottak hozzájárulását ahhoz, hogy eleget tebessünk ennek a meghívásnak.”

A megnyitó után a könyvtár olvasótermében *A középkorból a reneszánsz felé: a humanista kultúra kezdetei Magyarországon* címmel Zsupán Edina, az OSZK tudományos titkára előadását hallgathatták meg az érdeklődők.

Az esti városi ünnepegen Fáy Péter, a Kölcsey család leszármazottja gondolatai után Földesi Ferenc különgyűjteményi igazgató *A Hymnus és kézírata* című előadásában Köl-

csey Ferenc jelentőségét méltatta. A Városi Könyvtár az eseményhez kapcsolódó programsorozatában minden korosztályt megszólította, a legkisebbektől a felnőttekig. A kicsik rajzait kis tárlaton tekinthették meg a kiállításra érkezők, szavalóversenyen vehettek részt az általános és középiskolások; levelező versenyen adhattak számot tudásukról a résztvevők. Az irodalmi és digitális fotópályázat nyertesei pedig a városi ünnepségen vehették át a díjakat.

Példaértékű összefogás eredményeként jöhetett létre ez a jeles esemény, amely sokáig emlékezetes marad a Lentiben és környékén élők számára. Köszönjük az Országos Széchényi Könyvtárnak és munkatársainak a kezdeményezést, Kölcsey Ferenc leszármazottainak a lehetőséget a kézirat itteni kiállítására.

Bíró Krisztina – Német Józsefné

